

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2020

- за порушення вимог щодо особистого голосування). URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GH1GN00A.html (дата звернення: 08.04.2020).
4. Гошовська В., Пашко Л., Даниленко Л. Посилення інституційної спроможності Верховної Ради України як умова подолання кризи вітчизняного парламентаризму. *Збірник наукових праць НАДУ*. Вип. 1. 2019. С. 31–42.
5. Депутату польського Сейму світить 5 років за кнопкодавство. *Українська правда*: веб-сайт. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2016/06/1/7110361/> (дата звернення: 09.04.2020).
6. Набули чинності зміни до ККУ щодо покарання за «кнопкодавство». Ширяївський районний суд Одеської області: веб-сайт. URL: <https://shr.od.court.gov.ua/sud1532/pres-centr/novini/867170/> (дата звернення: 10.04.2020).
7. Відповідальність народних депутатів за неособисте голосування: підписано закон. *Юридична газета*: веб-сайт. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/vidpovidalnist-narodnih-deputativ-za-neosobiste-golosuvannya-pidpisano-zakon-.html> (дата звернення: 09.04.2020).

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА У КОНТЕКСТІ ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Бойко А. В.

Студентка IV курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Думчиков М. О.

к. ю. н., асистент кафедри КПДС ННІ права

Сумського державного університету

Сексуальне насильство одночасно є формою домашнього насильства та небезпечним кримінальним правопорушенням проти статевої свободи та статевої недоторканності особи, що тягне за собою негативні суспільно-небезпечні наслідки та руйнує усталений уклад суспільного життя. Важливою подією стало внесення змін до Кримінального кодексу України шляхом його доповнення статтею 153 під назвою «сексуальне насильство». Такі зміни призвели до появи якісно нової юридичної норми у кримінальному законодавстві, що потребує всебічного дослідження, надання кримінально-правової характеристики такому злочину та аналізу його складу. Все це зумовлює актуальність досліджуваної тематики в умовах сьогодення.

З огляду на те, що зміни внесені до Кримінального кодексу України є новелою вітчизняного кримінального законодавства, проблематика сексуального насильства як кримінального правопорушення, передбаченого статтею 153 кодексу є не достатньо

дослідженою, зокрема, в частині тлумачення та правової природи самого поняття «сексуальне насильство», проведення комплексної кримінально-правової характеристики злочину, його складу, кваліфікуючих ознак.

Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» (Стамбульська Конвенція) від 06.12.2017 № 2227-VIII [1] Кримінальний кодекс України (далі – КК) доповнено статтею 153 – сексуальне насильство.

Сексуальне насильство – це вчинення будь-яких насильницьких дій сексуального характеру, не пов'язаних із проникненням у тіло іншої особи, без добровільної згоди потерпілої особи.

Досліджуючи поняття сексуального насильства зазначимо, що згідно п.15 ч.1 статті 1 Закону «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 № 2229-VIII сексуальне насильство – це форма домашнього насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності [3].

Досліджуючи кримінально-правову характеристику злочину сексуального насильства зазначимо, що як визначає А. А. Вознюк кримінально-правова характеристика злочину – це опис, визначення істотних, характерних його особливостей та ознак; система відомостей про істотні, характерні особливості й ознаки злочину. Головною метою кримінально-правової характеристики злочину є забезпечення правильної кваліфікації суспільно небезпечного діяння. Водночас вона необхідна для повного та всебічного вивчення злочину, удосконалення підстав кримінальної відповідальності за його вчинення, а також правильного тлумачення ознак складу злочину, призначення покарання, застосування заохочувальних кримінально-правових норм [4, с. 156].

Кримінально-правова характеристика злочину охоплює, насамперед, його ознаки. Згідно з ч. 1 ст. 11 Кримінального кодексу України, злочином визнається передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину. Крім цього, кримінально-правову характеристику злочину розкриває склад злочину, який поєднує в собі чотири елементи: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона. Таким чином, до ознак злочину, передбаченого, статтею 153 КК належать:

1. Суспільна небезпека – сексуальне насильство є діянням, що несе в собі безпосередню небезпеку для суспільства, адже посягає на честь, гідність, недоторканність особи, а також, завдає шкоду психологічному та фізіологічному здоров'ю потерпілої особи.

2. Винність діяння являє собою повністю усвідомлений вольовий вчинок особи, що посягає на статеvu свободу та статеvu недоторканність особи.

3. Суб'єкт злочину є фізичною особою, обов'язково осудною, тобто такою, що усвідомлює значення своїх дій та може керувати ними. Така особа має досягти чотирнадцятирічного віку.

4. Кримінальна караність як ознака злочину сексуального насильства полягає у невідворотності настання кримінальної відповідності для винної у вчиненні злочину особи. Сексуальне насильство карається позбавленням волі на строк до п'яти років (ч. 1 статті 153), від трьох до семи років (ч. 2 статті 153), від п'яти до семи років (ч. 3 статті 153), від п'яти до десяти років (ч. 4 статті 153), від десяти до п'ятнадцяти років (ч. 5 статті 153).

З'ясуємо склад злочину, передбаченого статтею 351 КК. Об'єкт злочину (загальний) – суспільні відносини у сфері забезпечення статевої свободи та статевої недоторканності особи. Безпосереднім об'єктом злочину є статева свобода та статева недоторканність особи. Додатковими об'єктами даного протиправного діяння слід вважати тілесну і психічну недоторканість, честь і гідність особи.

Об'єктивну сторону злочину утворюють протиправні дії насильницького характеру, не пов'язані із проникненням в тіло особи. До таких дій належать: насильницька стимуляція статевих органів іншої особи, сім'євприскування на зовнішні геніталії жінки (навіть із наступним заплідненням, якщо це не поєднується з проникненням статевого члена чоловіка у піхву жінки), тертя по зовнішніх геніталіях жінки язиком, руками, статевим членом, штучним фалосом чи іншим предметом (за умови, що органи насильника чи предмети навколишнього світу не вводять в піхву, рот чи анальний отвір потерпілої особи), мацання геніталій руками, анілінгус (оральна стимуляція входу в анальний отвір), вестибулярний коїтус (притуляння чоловічого статевого члена до входу у піхву жінки), введення статевого органу чоловіка між молочними залозами жінки, міжстегновий коїтус тощо [5].

Суспільно-небезпечні наслідки вказаного діяння полягають у заподіянні шкоди моральному та (або) фізичному здоров'ю людини, порушенні прав на статеvu свободу та статеvu недоторканність.

Причинний зв'язок між діянням та його суспільно-небезпечними наслідками

полягає у тому, що заподіяння шкоди здоров'ю особи, порушення її прав на статеву свободу та статеву недоторканність має бути наслідком безпосередніх дій злочинця (здійснення сексуального насильства).

Суб'єктом злочину є фізична осудна особа, яка досягла чотирнадцятирічного віку. Ознака осудності є обов'язковою і полягає у тому, що злочинець може усвідомлювати свої дії та керувати ними. Ці факти за необхідності встановлюються в рамках відповідної експертизи.

Осудність – це нормальний психічний стан особи, що характеризується двома критеріями: юридичним і психологічним. Юридичним критерієм осудності є факт вчинення суспільно небезпечного діяння (злочину), передбаченого законом про кримінальну відповідальність, психічно здоровою особою, здатною повною мірою усвідомлювати свої дії (бездіяльність) (фактичну сторону та суспільну небезпечність свого діяння) та керувати ними під час вчинення злочину. Під психологічним критерієм осудності розуміють стан свідомості особи, її здатність до усвідомленої діяльності [6, с. 201].

Згідно статті 22 КК [2] особи, що вчинили злочини у віці від чотирнадцяти до шістнадцяти років, підлягають кримінальній відповідальності за сексуальне насильство.

Суб'єктивна сторона відображає вину, мотив та мету вчинення злочину. Вина – це психічне ставлення особи до вчинюваного нею діяння, виражене у формі умислу або необережності. Обов'язковою ознакою вчинення даного злочину є відсутність добровільної згоди особи на дії, що утворюють об'єктивну сторону кримінального правопорушення. Саме ця ознака є системоутворюючою, провідною для кваліфікації дій особи відповідно до статті 153 КК.

У примітці до статті 152 КК вказано, що згода вважається добровільною, якщо вона є результатом вільного волевиявлення особи, з урахуванням супутніх обставин. Очевидним є оцінний характер таких супутніх обставин. Тому сексуальне насильство може вчинятися і з необережності, коли особа помилково сприйняла наявність згоди потерпілої сторони.

Кваліфікуючими (обтяжуючими) ознаками злочину є:

- сексуальне насильство, вчинене повторно або особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених статтями 152, 154, 155 КК
- вчинення сексуального насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах
- вчинення сексуального насильства щодо особи у зв'язку з виконанням цією особою службового, професійного або громадського обов'язку

– вчинення сексуального насильства щодо жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності

– вчинення сексуального насильства групою осіб

– вчинення сексуального насильства щодо неповнолітньої особи

– вчинення сексуального насильства щодо особи, яка не досягла чотирнадцяти років, незалежно від її добровільної згоди

– вчинення сексуального насильства, що спричинило тяжкі наслідки [2].

Отже, у рамках цього дослідження ми дійшли висновку, що сексуальне насильство як кримінальний злочин потрібно відмежовувати від сексуального насильства як форми домашнього насильства, адже цей термін має різні сутнісні характеристики. Для цього, на нашу думку, доцільно для позначення злочинних діянь у розумінні статті 153 КК застосувати словосполучення: «насильницькі дії сексуального характеру без проникнення у тіло особи». При цьому, дефініцію запропоновану Законом залишити без змін і сприймати відповідно сексуальне насильство як форму домашнього насильства, поряд з економічним, фізичним, психологічним та розглядати як загальне явище, що позначає всю систему правопорушень проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи. Крім цього, важливим та необхідним для України кроком має стати імплементація європейського законодавства у сфері боротьби з насильством, у тому числі, сексуальним шляхом ратифікації Стамбульської конвенції, яка, на сьогоднішній день, не визнана нашою державою як частина національного законодавства. Для України, як для проєвропейсько налаштованої держави це завдання має стати пріоритетним напрямком подальшої адаптації до права Європи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 06.12.2017 р. № 2227-VIII / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19> (дата звернення: 15.12.2019).
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 16.12.2019).
3. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 16.12.2019).

4. Вознюк А. А. Поняття та елементи кримінально-правової характеристики злочинів. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2013. № 1. С. 154–160.
5. Маляр Г. Від резонансу до абсурду: що змінює нова «сексуальна» редакція Кримінального кодексу. URL: <https://www.unian.ua/society/10405617-vid-rezonansu-do-absurdu-shcho-zminyuue-nova-seksualna-redakciya-kriminalnogo-kodeksu.html> (дата звернення: 16.12.2019).
6. Вереша Р. В. Кримінальне право України. Загальна частина. Навч. посіб. 2-ге вид. перероб. та доп. Станом на вересень 2011 р. К.: Центр учбової літератури, 2012. 320 с.

КРИМІНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ПРАВА НА ЕВТАНАЗІЮ, ЯК НЕМАЙНОВОГО ПРАВА ОСОБИ

Волочай Ю.В.

Студентка IV курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Думчиков М. О.

к. ю. н., асистент кафедри КПДС ННІ права

Сумського державного університету

Постановка проблеми теми полягає в тому, що проблема легалізації, як активної так і пасивної евтаназії гостро поставлена в усьому світі. Але якщо у світі є велика кількість країн де евтаназія дозволена на державному рівні, або частково легалізована, то в Україні евтаназія заборонена та за неї встановлена кримінальна відповідальність у вигляді позбавлення волі. Варто також зазначити, що науковці та провідні лікарі розділились на два табори «за» та «проти», але релігійні лідери вважають, що евтаназія – це вбивство, а отже, гріх.

На нашу думку варто дивитись на питання легалізації евтаназії під декількома кутами, оскільки, однозначно визначити чи варто дозволити евтаназію чи ні досить важко. Але нажаль є ще й таке поняття, як соціальна евтаназія яка має місце бути у нашій країні, оскільки не всі громадяни мають кошт на лікування та ліки.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми: сама евтаназія на нашу думку завжди буде спірним аспектом, дослідження за її легалізацію та проти цього будуть завжди, варто враховувати безліч аспектів: кримінальний, цивільний, етичний.

Виклад основного матеріалу. Поняття «евтаназія» має давньогрецьке походження, що у перекладі має значення легкої смерті. У Давній Греції евтаназія не мала ніякого медичного змісту, але мала значення щасливої смерті за батьківщину.

Законодавством України не визнається будь-яка форма евтаназії, зокрема, про це